אש קודש — מטות

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' זה הדבר וכו', ונודע הדיוק למה לא נאמר כאן שד' דיבר אליו כמו בכל מקום וידבר ד' אל משה וכו', ורש"י פי' כל הנביאים התנבאו בכה וכו' הוסיף עליהם משה שהתנבא בזה הדבר, ונבין למה ביצ"מ שהיתה התגלות גדולה נאמר לו בכה וכאן בזה הדבר.

דאיתא בברכות (דף י') דאמר רשב"נ אר"י כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי, ומקשי התוס' מה כל פרשה, והא לא אשכחן שום פרשה אחרת שמתחלת באשרי אלא היא, [היינו אשרי האיש, כיון שאשרי האיש ולמה רגשו חדא פרשה נינהו] וי"ל דלאו דוקא פתח באשרי וסיים באשרי, אלא חתימה מעין פתיחה כמו תהלה לדוד שפתח בתהלה וסיים בתהלה וכו' וכן הרבה פרשיות שמתחילות בהללוי', עכ"ל, ונבין מעט לפי מצבנו הענין שכל פרשה שהיתה חביבה על דוד סיים בה מעין שפתח.

אפשר כי איתא בהקדמת זוה"ק (דף א' ע"ב) שבינה בחי' מי דקיימא לשאלה ולא למנדע, היינו שלמעלה מהשגה, ומלכות בחי' מה, כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין, כיון דמטו תמן מה ידעת מה אסתכלתא וכו' הא כלא סתים כדקדמיתא, ע"ש, והיא עיקר תיקון המלכות כשנתגלה בה הבחי' מה, כי כשאמרה הלבנה, מלכות, אפשר לב' מלכים וכו', ורצתה להשתוות לבחי' זעיר נעשה פגם, והתשובה היתה לה לכי ומעטי עצמך כנודע, לכן כשהוא בחי' מ"ה, הוא התיקון שלה, ובאדם כשאחר כל עבודתו והשגתו בתורה יודע שלא עבד ולא השיג כמ"ש זוה"ק מה ידעת מה אסתכלת הא כלא סתים, אז נתגלה בו בחי' חכמה כח מה, והיא התגלות חכמה עילאה בחכמה תתאה כנודע שמלכות היא חכמה תתאה, ואבא יסד ברתא כנודע, ודוד המלך הוא בחי' מלכות לכן כל פרשה וכו' היינו בשעה שעלה לדוד לעשות התיקון, שבסופה נתגלה כבראשה, כח מה חכמ"ה ומ"י בינה בראשה, ומ"ה של מלכות בסופה, שהוא תיקון בחי' מלכות כנ"ל עשה בה חתימה מעין פתיחה, אשרי ואשרי תהלה ותהלה וכו'.

עוד אפשר דאיתא [בפסחים קי"ז] אהא דלפעמים נאמר לדוד מזמור ולפעמים מזמור לדוד, דכשהתחיל לאמור שירה ואח"כ שרתה עליו רוה"ק נאמר מזמור לדוד, וכששרתה עליו רוה"ק ואח"כ אמר שירה נאמר לדוד מזמור, נמצא דכששר שירה והרוה"ק שרה עליו אח"כ אז לא היה ראשית המזמור באותה בחי' שהי' סופו, דסופו הי' ברוה"ק משא"כ תחילתו, אבל כששרה עליו רוה"ק מתחילה אז גם תחילתו הי' באותה בחי' כמו סופו, וזאת היתה חביבה עליו שכל הפרשה היתה ברוה"ק שגם מתחילה שרה עליו רוה"ק לכן עשה פתיחתה !וחתימתה שוה' מפני ששניהם שווים שברוה"ק נאמרו משא"כ אילו שפתח בלא רוה"ק ואח"כ שרה עליו רוה"ק שלא היו הפתיחה והחתימה שוה, לא עשה הפתיחה והחתימה שווים, אבל לפי"ז כל לדוד מזמור הי' צריך לעשות פתיחתה וחתימתה שוה כיון ששרה עליו רוה"ק ואח"כ שר כבגמרא הנ"ל, אבל זה אינו, דאפשר רק כששרה עליו רוה"ק באתדל"ת ע"י שהוא עורר הרוה"ק או עשה הפתיחה והחתימה שווים, כיון שגם הוא הי' גם בפתיחתה באותו מדרגה כבחתימתה, משא"כ כששרתה עליו שכינה באתדל"ע כיון שלא הי' בתחילתן כמו בחתימתה, דבתחילתה שרה עליו שכינה באדל"ע לבד ובחתימתה גם באדל"ת, לא עשה החתימה והפתיחה שווים, והגמרא מדייקת כל פרשה שהיתה חביבה על דוד, כלומר שהחביבות היתה על דוד בעבודתו ואתדל"ת, או עשה הפתיחה והחתימה שווים.

ומובן בזה למה באמת אמרה הגמרא יפתח בה באשרי, הא לפי' התוס' לאו דוקא באשרי רק גם בתהלה הללוי' וכו' פתח וחתם, אבל כיון שרק כששרתה עליו שכינה מתחילתו באדל"ת, פתח וחתם שוה, ומתי עורר את הרוה"ק גם מתחילה באדל"ת, כשחי' אשרי לו, ולא בצער ויגון, ולכן אומרת הגמרא פתח באשרי שזו היתה הסבה שעשה גם שאר הפתיחות והחתימות שוות.

א"א להמשיך ע"ע רוה"ק בשעת צער ויגון ר"ל, בשעה"ק להרח"ו ז"ל איתא שאחד מתנאי הנביא הי' שגם בשעת יסורים יהי' בשמחה, ומ"מ אמר אלישע קחו לי מנגן כדי להביא א"ע לשמחה, ומשמע שהגם שהי' בשמחה תמיד, מ"מ פגם

הצער את שמחתו שהיתה נחוצה לו להמשיך עליו מה"ק ובפרט באתדל"ת, ואפשר זהו ג"כ אחד מהענינים שהקדים ירמי' הנביא לכתוב איכה קודם חורבן ביהמ"ק כמו שאחז"ל שזה הי' הספר שכתב ברוך בן נרי' מפי ירמי', להנ"ל כיון שברוה"ק נאמרה כמו שאמר בפסוק ירמי' ל"ו שד' אמר לו שיכתבנה, ואחר החורבן הי' בצער גדול עד שלא הי' יכול גם לאמור איכה ברוה"ק, כי גם לבכות ולקונן ברוה"ק א"א בלא קצת שמחה, לכן הוצרך להקדימה קודם החורבן.

נבואה א"א בעצבות והגמרא אומרת וכן לדבר הלכה שגם לדבר הלכה צריכים שמחה, לא לסתם הלכה בלבד רק אפילו לדרוש דרוש מן הצרות א"א בשעת שבירת הלב ודכאות הרוח, ויש לפעמים שא"א גם להכריח ואי"ע לאמור ולדרוש מה מגודל השברון והנפילה ר"ל, ובמה אפשר לחזק עצמו עכ"פ מעט כל עוד לא באה הישועה, ובמה אפשר להקים עכ"פ מעט את הרוח בשעת שבירה וציצה כזו, ראשית כל בתפילה ובבטחון שד' אב הרחמן א"א שישליך כ"כ את בניו מעל פניו, וא"א שח"ו יעזבנו בכ"כ סכנה שמסוכנים אנו למען שמו ית', ובטח ירחם תיכף ומיד וכהרף עין יושיענו, אבל במה נתחזק על הקדושים שכבר נהרגו ר"ל, הקרובים והידידים וסתם ישראל אשר כמה מהם נוגעים לנו כנפשינו, ובמה נקומם עצמנו מעט עכ"פ משמועות האיומות הישנות והחדשות, המפרקות את עצמותינו והממסות את לבבנו, בזה שאין אנו לבדנו בצרותינו רק גם הוא ית' כביכול סובל עמנו עמו אנכי בצרה, ולא זו בלבד אלא ישנן צרות שאנו סובלים בעד עצמנו, על חטאינו, או יסורים של אהבה כדי למרק ולטהר אותנו, והוא ית' רק עמנו סובל, וישנן צרות שאנו רק עמו כביכול סובלים, צרות של קידוש השם, אבינו מלכנו עשה למען הרוגים על שם קדשך, שהם הרוגים כביכול למענו ולמען קידוש שמו ית', הושענא סובלת סבלך שישראל גם סובל את סבלו, ועיקר היסורים הם למענו ובשבילו ית' וביסורים כאלו אנו יותר גדולים ויותר מתרוממים, ממילא יותר יכולים מעט להתחזק, הושענא לחמדת יראתך, מרוטת לחי נתונה למכים סובלת סבלך, כי לומדת יראתך, היא לימוד כל התורה שנאמר עלי' ובעבור תהי' יראתו על פניכם, ואיך אפשר ללמוד כשמרוטת לחי ונתונה למכים, מפני שיודעת שסובלת סבלך, ובזה מתחזקת מעט.

ובמה נדע אם הצרות הן בעד חטאינו בלבד, או הן כדי לקדש שמו ית', בזה אם מענים השונאים אותנו לבד, או עיקר שנאתם להתורה ועי"ז גם אותנו מענים, על גזרת המן שאלה הגמרא (מגילה י"ב) מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כלי', ועל גזרת היונים בנס חנוכה לא שאלה אף שהרגו כמה אלפים מישראל וכבשו כמעט כל א"י ! ונכנסו למקדש, והוא מפני שהמן רק על ישראל גזר לכן בטח על חטא היתה הגזרה ושאלה הגמרא מפני מה על איזה חטא, משא"כ על היונים אומרים בימי מתתי' כשעמדה מלכות יון הרשעה וכו' להשכיחם תורתך ולהעבירם מעל חקי רצונך, לכן אין לשאל על איזה חטא כיון שיסורים של קידוש השם היו, אף שגם החטאים שהיו להם מרקו, אבל שובה ד' עד מתי, ישראל מוסרים נפשם על קידוש השם, וירחם נא ד' על עמו ובניו הנהרגים ומתיסרים למענו ית'.

ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ד' ויפוצו אויביך וכו' שונאי ישראל שונאי ד' הם כמו שפרש"י, וזה שדיבר משה"ר זאת אל הארון והלוחות, כנ"ל שזהו הסימן שהיסורים הם על קידוש השם ושונאי ישראל שונאי ד' הם אם מתנפלים על התורה, קומה ד' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך, קומה ד', כי איתא במדרש פ' בשלח עה"פ אז ישיר, אע"פ שמעולם אתה לא נתיישבה כסאך ולא נודעת בעולם אלא מאז ישיר משל למלך ואגוסטוס וכו' זה עומד על הלוח וזה יושב, שיושב יותר התגלות כבודו ית' מעומד, נכון כסאך מאז וכשישראל נושעו ואמרו ישראל שירה [היא] בחי' נתיישבה כסאך, אבל כשח"ו הם בצרה, אז כביכול קומה ד', שזהו חילול השם, לא יושב, לכן ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך.

נחזור להנ"ל כל פרשה שהיתה חביבה על דוד שהיתה באתדל"ת, והוא המשיך את השראת השכינה, לכן כשבאה התורה לרמז את הוספת משה"ר על שאר נביאים בנבואת זה הדבר, לא נאמר וידבר ד' אף שד' דיבר לו, לרמז שלא באדל"ע ד' דיבר רק באדל"ת, והוא הי' המסבב בזה ועבודתו הוא, ובזה גדלות הנבואה של זה הדבר שלימה, משא"כ במצרים כה אמר ד' פרש"י בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו, היינו באדל"ע, לכן לא נאמר בה בחי' תוספת הנבואה של זה הדבר, רק כאן שהיתה באדל"ת שלו.